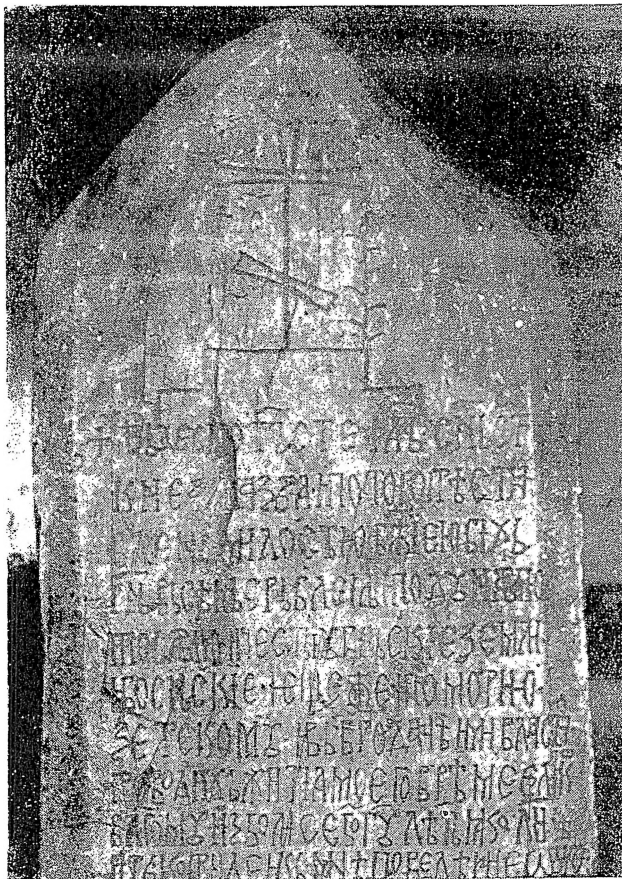

ДВА СРПСКА НАТПИСА НА КАМЕНУ ИЗ ПРВЕ ПОЛОВИНЕ XV В.

1. НАТПИС У СЕЛУ ЦРКВИНЕ, НА МЕСТУ СМРТИ ДЕСПОТА СТЕФАНА.

Када се из Београда иде главним друмом за Крагујевац и прође мост преко Милатовице код Међулужја, одмах десно одваја се сеоски пут, који води у село Црквине, удаљено од друма око километар и по. Ово се село до 1813 год. звало „Дрвенглава“ и имало је стару цркву, коју је, по предању, саградио деспот Стефан Лазаревић. Доцније је ту, на развалинама старе цркве, подигнута нова, а уз њу и једна мала капелица, у којој је камен са натписом о смрти Деспотовој. Изгледа, да је капела подигнута да сачува камен и боље обележи

Сл. 1.

место Деспотове смрти. Камен је стећак, сличан обелиску, усправно укопан у земљу, а толико је близу уз источни зид капелице приљубљен да је готово немогуће снимити целу страну с натписом. Зато, поред фотографског снимка (сл. 1), дајемо и у цртежу тачну копију те стране (сл. 3).

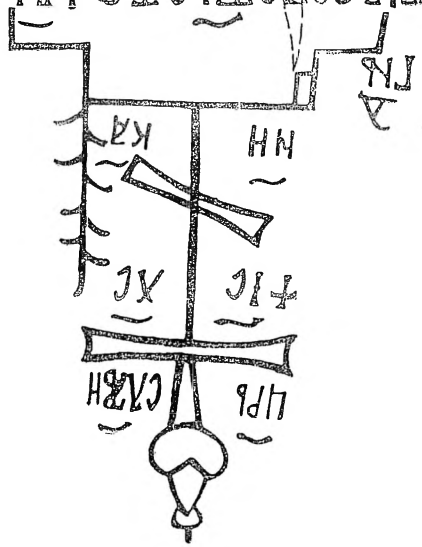
Натпис је исписан на мермеру високом 1,95 м, широком 0,67 и дебелом 0,26—0,28 м. Камен је довољно углачан, горњи део је заострен, а ивице отупљене. Има и неколико пукотина, али оне не сметају читању.

На источној страни стећка налази се главни, велики натпис, а више тога у горњем, завршном, суженом делу камена урезан је трокраки крст на линеарном степенастом постољу. Вертикални крак крста завршава се цветним орнаментом у облику пупољка, а из постоља

Сл. 2.

+ а з а е с т о т и с т е ф а в с н и с т
 к н е з л а з а н о т о г о р т с т а
 в а е н н а л о с т ю б а е ю б и х
 т а в с т м с р а б а е м л о а з н а ю
 н о с а р и н о и т е с т и з т р а с и з е м а
 б о с н с к и е н е щ е ф е н о м о р н о
 з е т с и с о м и р а б о г о а ч т н н в а с т
 п о р о а н х а н и т а м о е т о б т м е б а н
 в а л о м з н з о р а с е б т а т л а н о а н
 и т а к о р н а е н н а м т п о в а т н е с а в е
 о в а с т х и р а н б а г а т р с а м и к а
 м т а т а т л а г р а н и т а к о а ш а м о n
 о з о г а r o m p a z a x y c e t c a t c e
 n a m t c t t h m e n x m o m p a b n
 a b t z x e t o t a t e i x y z . z . m o r
 n u . m x . n a n e m x . n n a n i k t h . o n
 e . c a n u x k p t a t o i n a x m o i m a
 n o x a n o i . a m b a

См. 3.

УМЬ ШЦА НПО СГТШЕННКСНАНСВШЕННКСГО

НЮННОБОКНОНСБГО СНОБЕННЕНСЗДБСНСТУ НЕЖВНУПННМЕСТО НСАЧНОБЕ
 КЛЕРАТНОО БОЛЕТНОАН БЛАНЫ БАГОУБСАВГО НХРТОАЮБВГО НРБСАВНОБЕАНКГОТНА ДЕСПОТАСТЕ
 , ОАРЗЖАВБЕМЬСРБСБКЫЛЪЗЕМАТМ ПОДОНКЮНТГОУМНЕСБ БЫБЖКЕЗЕМЛЕ НБООСНПКС НАРЕАИСОМЪ НПОМО
 БТРОАОННЪКХПОНЪ БВРГОБЛАС ТЕЛНТАБДАЕСПОТХ ННКОСАОРТНОУКНТАДМНЕСБЛАЖНЫ ПОКОН НЕВУПОПАМЕСТ НАМНУ
 ЦНКСБВ БАНБТМНМОСУДНЦАХТЯ БЫНТ С Ц АГ ННАИСТНСОМ

См. 10.

на десној страни диже се пролистала гранчица. Слова су чиста, лепа, читка, без много лигатура, приближно исте висине (у почетку су мало виша и крупнија), с малим размаком између редова (слова су скоро три пута виша од ширине размака). Све је само угравирано шиљастим алатком („шпицом“) а не длетом, те црте немају нарочити пресек, као што, на пр., модерна слова истесана у камену имају пресек троугласт. Текст у доњим редовима прелази на десној страни и на раван отупљене ивице, а на крају завршава се једним кругом са четири пречника на приближно једнаким размацима (в. сл. 3).

Западна страна стећка има готово преко целе површине угравиран тро-краки крст, наивно представљен дуплим цртама, сличан ономе на источној страни (сл. 2). При дну стране су ови записи Ђурђа Зубровића и попа Влкше (сл. 4 и 5):

† АГЪРГЪ ЗУБРОВИКЪ ГРЪШН
РѢБЪ БЖН ПОСТѢНХЪ СЪЕ
КАМН

Сл. 4.

† РАСТН БѢ ПОЛ ПА ВЛКШУ

Сл. 5.

ГРЪДѢВРН НМН
ЛН НСАТКНГНЬ
ДЕСПТЬ ѠГОРЕ
ТѠМУ ТКОГА
ВНАТНЧСЕМЪМЪ
СТЪМРЪТВѢ

Сл. 6.

Уже су стране северна и јужна. Северна има натпис од 6 редака 61—86 см. високо од земље (сл. 6), а јужна од 4 реда 103—120 см. високо од земље (сл. 7).

Судећи по израженом великом болу у овоме натпису за добрим Господином Деспотом, камен овај постављен је, по свој прилици, ускоро после смрти Деспотове.

Натпис је нетачно и непотпуно објављиван у Даници (1826, 38), Кнежевини Србији (236) и у Записи и натписи (I, бр. 245).

† БАТѠМЪСТѢН
ГНЪ ДЕСПОТЪ
СТЕФАНЪ ДЪБН
ГНЪ

Сл. 7.

2. НАТПИС НА ЦРКВИ СВ. НИКОЛЕ У СЕЛУ ШАТОРЊИ.

Црква св. Николе у селу Шаторњи није очувана у свом првобитном облику; она је преправкама измењена. Пре неколико година она је, шта више, била проглашена за склону паду и затворена, и ако је у основним старим конструкцијама била потпуно стабилна. Сада је оправљена (сл. 8).

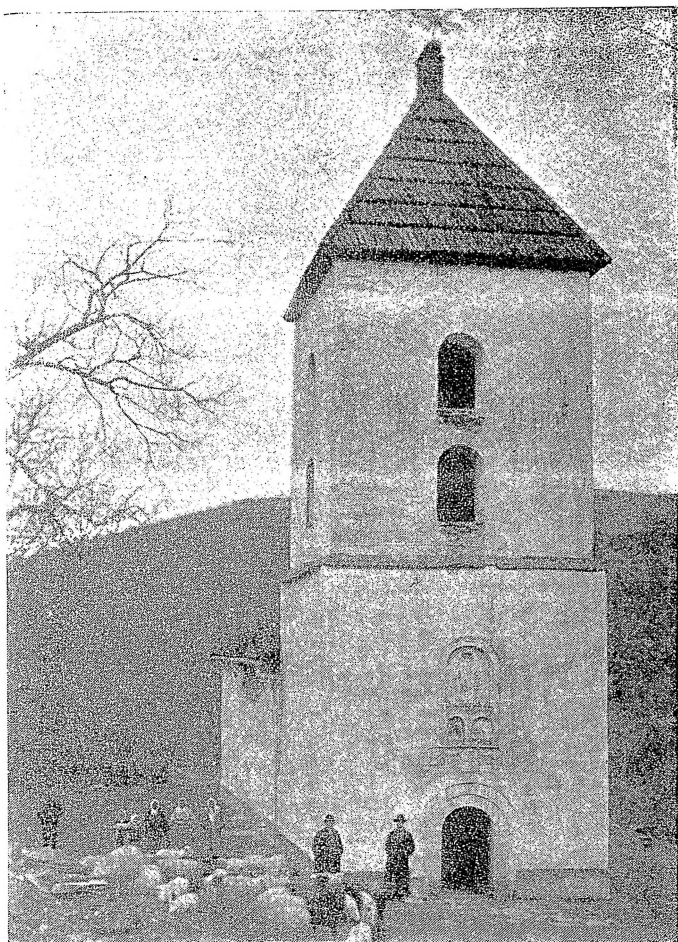
Натпис је урезан споља у горњи хоризонтални камени рагастов западних црквених врата. Како је, веројатно доцније, на западу дозидана припрата са звонаром, то је сада тај натпис у припрати. Крајеви (леви и десни, нарочито горњи) не виде се, јер је, при поправци храма, око горњег дела врата полукружно омалтерисано и малтер заклања нека слова (сл. 9).

Величина предње стране рагастова, на којој је натпис, дуга је око 1.50

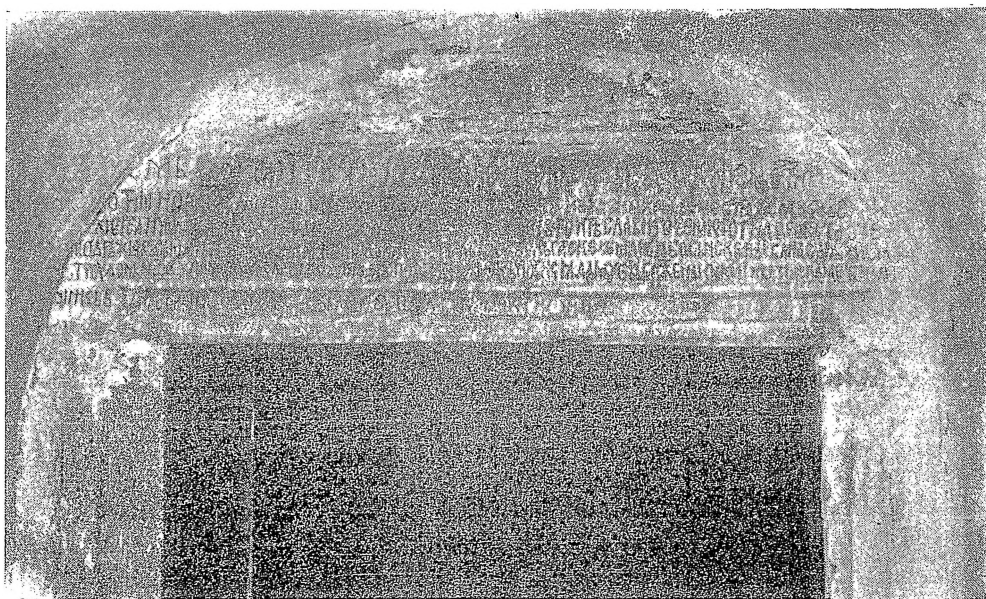
м, а висока око 0.40 м. Рагастов је од углачаног мермера, са једним узаним, хоризонталним и плитким — око пола сантим. — правоугаоним удубљењем, у његовом доњем делу, на коме је последњи ред натписа.

Први ред овога натписа писан је крупним словима, док су редови који ниже иду резани све ситнијим словима. Размак између редова је много мањи од висине слова (око једне трећине). — Слова нису много лепа и правилна, али су читка, са мало лигатура и скраћеница.

За ову цркву, као и за натпис на њој знало се и раније из књиге Путешествија Јоакима Вујића (стр. 317); а натпис, са многим грешкама, прештампан је и у I књизи Старих српских записа и натписа од Љ. Стојановића (бр. 238). — Ми га овде објављујемо по тачној копији, снимљеној у природној величини са црквеног рагастова (сл. 10, на стр. 259).

Сл. 8.

Сл. 9.

П. Пойовић и С. Смирнов